

Ne Politika Ne Doğruculuk: Siyaseten Doğruculuğun Fantastik Dünyası

Modern Talking'ın *You Can Win If You Want* şarkısının bir yerinde şöyle bir cümle geçer: "Hayatın, fanteziden fazla olduğunu göreceksin."

Politik/siyaseten doğruculuk, bu cümlenin reddidir. Bu ümitsiz bir reddediş olsa da politik doğrucu tavır, kendi fantezisi üzerinde bitimsiz hukukileştirmeler ve ahlakileştirmeler inşa ederek zayıflığını telafi etme derindedir.

Kısacası politik doğruculuk, sonu gelmez hukuki ve ahlaki prosedürlerden oluşan bir fantezidir. Fantezinin söylemsel dizgesini de kendi saflığında ve haklılığında onulmazca ısrar etmesi oluşturur.

Politik Doğrucu Fantezinin Kaynağı

Politik doğruculuk bir fantezidir çünkü tarihsel, kültürel olarak belirlenmiş yapıları, bireyden devlete değin, bu belirlenmişlikten soyutlayarak ele alır.

Zizek bu konuda âşık olmak örneğini verir.

Bir kadına, erkeğe âşık olduğunuzda can alıcı ve keyif kaçırıcı ama aynı ölçüde keyfî bir soruyu gündeme getirir: "Beni, ben olduğum için mi seviyorsun, yoksa sahip olduklarım için mi?"

Soruyu soran kişinin göz ardı ettiği şey, o "ben" kılan şeylerin, yani ona âşık olmamızı sağlayan şeylerin tam da sahip olduğu şeylerin açığa çıkardığı bir düşünümsellik olduğudur.

Dolayısıyla âşık olma anında sahte aşk/gerçek, saf aşk ayrımı bir saçmalaktır. Bu anda aşkı lekelediği varsayılan, ki politik doğruculuk için kesinlikle öyle şeyler vardır, durumlar bile bir tür tetikleyici olabilir.

Aşkın gerçekliğini kuran, tetikleyici unsuru ne olursa olsun, ona özgü zamana sadakattir. Kısacası, öznel konumunuzu aşka özgü şekilde değiştirme cesaretini göze almaktır.

Politik doğruculuk tam da aşk öyküsünde yapılmaması gereken iki şey üzerine temellenir:

Birincisi, saf bir benlik, kendilik arayışı... İster bireysel ister topluluksal düzeyde olsun, bütün belirlenmişliklerinden azade bir fail olarak onun gözünde değerlendirilirsiniz. Bununla bağlantılı olarak ikincisi ise, politik doğruculuk sadece buyurur ve buyurduğu şeye uygun bir yanıt arar. Bu yanıtın, kendi belirlediği hassasiyetler şeklinde temellenmesini beklerken öznel konumunuzda hiçbir şeyi değiştirmez. Ne kendi konumunu ne de sizin konumunuzu teşkil eden koşulları, belirlenmişlikleri dikkate alır.

Şunu da belirtmekte fayda var: Politik doğruculuğun işler olduğu tüketim kültüründe aşkın saflığını kuracak o zamana kimsenin tahammülü olamaz. Tüm tutarsızlıklarına rağmen politik doğrucu tavrın karşılık bulması, tüketim kültürünün bir zihniyete dönüşmesiyle yakından ilgilidir. Fakat bu başka bir yazının konusu...

Politik Doğruculuk Nasıl İşler?

Çağımızın göze batan, vıcık vıcık bir fenomeni olarak politik doğruculuk ırkçılık, toplumsal cinsiyet, çevre, çok kültürlülük gibi konuların ele alınışında öne çıksa da karmaşık, farklı şekillerde içerik kazandırılan bir olgu... Genel itibarıyla hassas olarak işaretlenmiş konularda bir seçim ya da zorunluluk olarak öne sürülen politik doğrucu tavır, bu alanlarda uygun olan ya da dışlanması gereken tutumları belirleme iddiasında...

Fakat bu iddia, bu tavrı üstlenen fail açısından bakıldığında öylesine belirsiz ve tutarsızlıklardan beslenen bir durumdadır ki çoğu zaman Geoffrey Hughes'ın belirttiği üzere, "elimizde ne politika ne de doğruculuk kalır."

Bunun asli sebebi ise politik doğruculuğun salt öteki'ne, biz'den olmayana odaklanıp "biz"i salt ahlaki sorumlu kılmakla yetinmesidir. "Biz"e dair kaygılar faşist dünyanın kalıntıları olmakla itham edilirken "biz"den olmayan esas haline getirilir.

Halbuki öteki'ne yönelik hassasiyetlerin gerçek anlamda vücut bulabilmesi için "biz"in de, yani çoğunluğun kaygılarının da, göz önünde bulundurulması gereklidir. Öteki'ne, farklılıklara yönelik hassasiyetin kaynağı çoğunluğun kendisini unutmaması, kendi hilafına olamaz.

Zizek'in vurguladığı gibi politik doğruculuk bizleri bir tür samimiyet testine tabi tutar. Mahrem kanaatlerimizin gerçek olup olmadığı üzerinde kuşku bulutları dolandırır. Böylece aslında pek çok şey gibi, politik nezaketin de altını oyar:

"Politik doğrucu tavır, uç noktaya götürüldüğünde, her ufak nezaketin samimiyeti konusunda paranoyaya kapılan bir proto-psikotiğin tavrını andırır: 'Merhaba, memnun oldum!' diye selamlandığında tepkisi, 'Sahiden memnun mu oldun, yoksa ikiyüzlülük mü yapıyorsun?' şeklindedir."

Mahrem kanaatlerimiz, asıl görüşlerimiz üzerinde bizi didikleme politik doğruculuğun ahlaki pozisyonunu ifade eder.

Terry Eagleton bu didikleme anlamamıza yardımcı olacak bir örnek ortaya koyar: Politik doğrucu bir tavır, açığa çıktığı zeminde ırkçılığı ya da homofobiklerin konuşmasını yasaklar; fakat onun "ucuz emeği sömürenlerle" pek işi yoktur.

İrkçi ya da homofobik olmanızı istemez politik doğruculuk, hatta bu konudaki hassasiyetinizi bitimsizce didikler durur. Fakat iş sizin maddi koşullarınıza geldiğinde söyleyebileceği bir şey yoktur. Zaten bu yüzden günümüz neo-liberalizminin güvencesiz, atomize kılınmış bireyine ahlaki sorumluluk yüklemek dışında bir şey yapmayan politik aparatından hallicedir.

Politik doğruculuk, toplumsal zemini göz ardı eder. Geleneklerin, alışılmış koşulların, yani yazılı olmayan organik kuralların, bireyi "proto-faşist" bağlılıklara mecbur kıldığını varsayar. Onları eskimiş ve faşist unsurlarla bezeli bir dünyanın kalıntısı olarak küçümser. Yazılı olmayan kuralları ölçüt olmaktan çıkarmayı amaçlayan bu tavır geriye sadece, tekil bireylerin birbirlerinin yaşamlarını taciz etmekten alıkoyacak minimalist, teknik kanunlar ve ahlaki sorumluluğun zeminsiz yükünü bırakır.

“Her türlü ayrımcılığı reddetme”de görüleceği üzere, geriye sonu gelmeyen bir hukukileştirme ve ahlakileştirme süreci kalır.

Buradan bakıldığında politik doğrucu tavrı üstlenen kimi siyasi ya da medyatik failerin “hukuk devleti” vurgusu daha da netleşir. Kendini, her türlü ayrımcılığı reddeden bir üst konuma getiren politik doğruculuk, hukuki düzenin elzem olduğuna vurgu yapar da yapar.

Fakat bu tavrın istediği hukuk düzeni “yurttaş”sız, mekanik bir düzendir.

Görmek istemedikleri ve politik doğruculuğun açık keyfiliğini gün yüzüne çıkaran şey şudur: Bütün yasalar, toplumsal tözden doğar. Ortak, yazılı olmayan kurallar yasayı belirler. Onun sınırlarını, benimsenişini mümkün kılar.

Elbette toplumsal töz, yani yazılı olmayan organik kurallar, kimi ön yargılardan ve ön kavrayışlardan ibarettir. Politik doğruculuk ise bunları patojikleştirerek her yerde suç görmeye başlar.

Kabacası bir politik doğrucu açısından, eğer çoğunluğa aidiyet duyuyor ve onun kaygılarını dile getiriyorsanız faşist patolojiyi taşıyan, iyileşmesi ve hassasiyetini yani “iyileşme” niyetini her defasında ispat etmesi gereken bir hasta olmanız mümkündür.

Politik Doğrucu Kimdir?

Politik doğrucu, gündelik etkileşimlerin yazılı olmayan kurallarla düzenlenemez olduğu iddiasıyla açığa çıkar.

Ya da bizim gibi ülkelerde bu kuralların gereksiz, eskimiş olduğu iddia edilerek bu ihtiyaçtan dem vurulur.

Bu kuralların belli düzeyde toplumsal ve politik tutunum sağladığını, siyasi istikrarı mümkün kıldığını görmek istemez. Bununla birlikte, değerlendirmesine ne siyasi ve toplumsal kültürü ne de coğrafi gerçeklikleri katar.

Bu uğurda anakronizm yapmaktan bile çekinmez.

Mesela bir politik doğrucu, kültürü ve gerçekliği çok başka bir ülkeyi analiz eden bir kavramı alır, bu ülkeye doğrudan yapıştırır. Bundan çekinmez. Gerçeklikten kavrama değil, kavramdan gerçekliğe yaklaşır.

Bizim gibi ülkelerde politik doğrucunun asli sıfatı ise “sivil”dir. “Sivil” sıfatı, son zamanlarda meşhur edilen “kanzi” ibaresinin politik doğrucu cenahtaki mübadilidir esasında. Bu ikisi arasında kendini mutlak olarak haklı görmekte ve yukarıda değindiğim hassasiyet sorgulamalarına düşkünlükteki “proto-patolojik” ısrar ortaktır. Değişen şey en fazla üslup, terminoloji ya da mecra vs. olabilir.

Adem Yılmaz, "Ne Politika Ne Doğruculuk: Siyaseten Doğruculuğun Fantastik Dünyası"

<https://www.fikirtepedi.com/siyaset/ne-politika-ne-dogruculuk-siyaseten-dogruculugun-fantastik-dunyasi/>

(Yayın Tarihi: 24 Haziran 2024).